

Bema pamięci żałobny rapsod
Cypriana Kamila Norwida

JEDNOSTKA W DZIEJACH

Generał Józef Bem – bohater trzech narodów

Generał Józef Bem był wybitnym wojskowym i teoretykiem artylerii. Odznaczył się w powstaniu listopadowym, m.in. w bitwie pod Ostrołęką. Później przebywał na emigracji, ale nadal angażował się w ruchy niepodległościowe. W czasie Wiosny Ludów (1848–1849) został naczelnym wodzem insurekcji zmierzającej do wyzwolenia Węgier spod rządów Austrii. Po klęsce zrywu przeszedł na islam i pod imieniem Murat Pasza wstąpił do armii tureckiej, gdyż przewidywał rychłą wojnę Turcji z Rosją. Zmarł na febrę w Syrii.

Analiza i interpretacja utworu

Tytuł	Typ liryki	Podmiot liryczny	Sensy utworu	Gatunek literacki
Bema pamięci żałobny rapsod	<p>- utwór nie jest jednolity;</p> <p>- rozpoczyna go bezpośredni zwrot: „Czemu, Cieniu, odjeżdżasz” (ty), zatem mamy do czynienia z liryką inwokacyjną;</p> <p>- kolejne strofy mają charakter opisowy, dzięki czemu możemy wskazać na narracyjny typ liryki;</p> <p>- w V i VI zwrotce podmiot staje się uczestnikiem opisywanych wydarzeń. Stosowane czasowniki: „zobaczmy”, „powleczem”, „zaprzem” są podstawą do wyróżnienia liryki podmiotu zbiorowego;</p> <p>- biorąc pod uwagę typ wyrażanych w utworze przeżyć, wiersz zaliczyć możemy do liryki funeralnej (tzn. sławi zmarłą osobę oraz wyraża smutek i żal po jej śmierci, jak treny);</p> <p>- udział w poetycko wystylizowanym korowodzie stał się źródłem rozważań filozoficznych (liryka o tematyce refleksyjno-filozoficznej).</p>	<p>- wiersz możemy podzielić na dwie części:</p> <p>1. strofy I-IV, podmiot liryczny opisuje wydarzenie, którego jest świadkiem, chociaż nie bierze w nim bezpośrednio udziału. Jest obserwatorem korowodu pogrzebowego („blask ich zimny”).</p> <p>2. zwrotki V-VI, podmiot jest uczestnikiem pochodu (pierwszoosobowa narracja).</p>	<p>- wiersz okolicznościowy, napisany w 1851 ku czci pamięci generała Bema. Ceremonia pogrzebu została poddana licznym stylizacjom poprzez elementy charakterystyczne dla pochówku:</p> <ul style="list-style-type: none"> - średniowiecznego rycerza (miecz przybrany wawrzynem, gromnice, pancerz, proporce z sokołem, smokiem, jaszczurem), - szlachcica (chorągwie), - wodza plemienia słowiańskiego (płaczki), - wodza germańskiego (młodzi chłopcy, którzy biją w topory i tarcze). <p>Bem to bohater ludzkości, a nie konkretnej społeczności. Ponadto kondukt żałobny chociaż dochodzi do grobu, to jednak koń niosący ciało Bema przeskoczy grób. Pochód się nie zatrzyma. Śmiertelnik umrze, ale jego czyny i przekonania znajdą kontynuatorów, będą przykładem dla kolejnych pokoleń.</p> <p>Ludzie mają się zmienić:</p> <ul style="list-style-type: none"> - aktywnie walczyć o wolność, sprawiedliwość i przyszłość; - kierować się ideałami, jakie bliskie były Józefowi Bemowi; - wiersz zawiera refleksję historyzoficzną: należy iść w przyszłość, pamiętając o przeszłości. <p>Analizując tekst, warto zwrócić uwagę na walory artystyczne dzieła:</p> <ul style="list-style-type: none"> - opis pogrzebu jest bardzo plastyczny; - wyeksponowany został dynamizm korowodu (np. „Rwie się sokół i koń twój podrywa stopę jak tancerz”), - zostały uaktywnione nasze zmysły (por. operowanie dźwiękiem, barwą i światłocieniem to zabieg zwany synestezją). - liczne porównania i metafory. 	<p>- rapsod jest pieśnią pogrzebową, sławiącą bohaterskie czyny wielkiego wojownika. Może być elementem epepei lub samodzielnym tekstem literackim. Ma podniosły i smutny nastrój. Omawiany utwór spełnia powyższe wyznaczniki, jednak warto pamiętać, że sławi nie tyle doniosłe czyny wielkiego wojownika, co podkreśla ich znaczenie dla kolejnych pokoleń. Zakończenie utworu Norwida jest owym pocieszeniem i wpisuje się w konwencję pieśni żałobnej.</p>

Symboliczny wymiar utworu

